

ban megfelel a tényeknek. Viszont teljességgel téves az infláció hiveinek az a kétségtelenül propaganda célú beállítása, mintha az infláció megoldaná a parasztság problémáit. Az infláció első következménye az iparcikkek óriási drágulása lenne, ami áremelkedést vonna maga után az agrártermékek terén is. A mezőgazdasági áremelkedés azonban a parasztgazdaságok szétforgácsoltsága következtében nem tarthatna lépést a nagy mértékben koncentrált ipar áremelésével. Az infláció így nem a parasztság vásárló erejének növekedését, hanem ellenkezőleg a csökkenését okozná. A bérmunkások és fixfizetésűek helyzetére, infláció esetén, fölösleges kitérni.

Az infláció kérdését azonban nem eszmei viták, hanem a gazdasági erők előbb vázolt fejlődés-irányzatai — a külkereskedelem és Románia külföldi kötelezettségeinek kedvezőtlen fejlődése — döntik el.

A külföldi tőke nagyarányú jelenléte az állandóan külföldre áramló kamatok és osztalékok következtében megakadályozta Romániát abban, hogy a válsággal szemben hatásos nemzetközi fizetőeszköz készleteket halmozhasson fel. Ezzel a román pénzügyi válság legsúlyosabb jelenségét, a pénzrendszer válságát idézte elő. Am a pénzügyi válság egy másik tényezőnek, a költségvetési válságnak is okozója lett azáltal, hogy a költségvetési tételek nagy részét az imperializmus céljaira foglalta le.

A külföldi tőkétől való függőség és a pénzügyi válság fokozódása következtében a függőség megszüntetésére irányuló ellenhatás is fokozódik. A külföldi tőke nemcsak a belföldi tőkével jut konfliktusba, amellyel állandó harcot folytat a realizálható haszon felosztásáért, de amellyel adott esetben meg is egyezhet a közös ellenség rovására. Ellentétben áll az ország lakosságának óriási többségével is, amellyel viszont a meg egyezés kizárt s a külföldi tőkére nem is kívánatos. Ez a konfliktus ma még homályos a köztudatban, de a pénzügyi válság mozdonyán gyorsan halad tisztább megjelenési formák irányába.

LICSKÓ, MARA MEG A CIGÁNYOK

Irta: BÁNYAI PÁL (Pozsony)

Mutatvány szerző december hó folyamán megjelenő szlovák falu-regényéből.

Licskó anyja Bednárík András házában szolgált, a teheneket fejte. A tehenek közt aludt és tehénszagú volt. Pupos, nyomorék leánysága senkinek sem kellett. Egyszer részeg csavargóval akadt össze a határban. Az elvette a leányságát és harmincegy forintját is, amelyet zacskóba varrva satnya mellei között hordott. Elment a csavargó. És a pupos leány senkinek sem szólt, hogy mi történt vele. Csak néha, vasárnapon kiment a határba és nézett valahová messzire, mintha várna valakit.

Aztán a hasán röhögött az egész falu.

Az istállóban közömbösen kérődző tehenek között szülte meg a fiát, Licskót. Belepusztult.

Négyéves volt Licskó, amikor az első szó nagy, nehéz fejéből kijött.

— Tehén — mondta.

Addig azt hitték, hogy néma.

Négy éves korában már teheneket őrzött. És ha valaki bántotta,

mindenki bántotta, ő ráborult valamelyik tehén meleg testére és panaszosan bőgte:

— Mama-a-a-a...

Míntha megértette volna a tehén, ránézett emberi szemével és érdes nyelvvel megnyalta az arcát.

Az iskolába sokat bajlódott vele a tanító. Sehogy sem tudta Licskó megszokni a betűszagú levegőt, amikor csak tehette kiszökött a mezőre a csordához. Eleinte megverte a tanító, a fülénél fogva hozta vissza, de amikor látta, hogy hiába minden, nem törődött vele, azt mondta:

— Hamarább szokik a kutya a macskához, mint ez a gyüge az iskolához. Hagyni kell!

Tizenkilenc éves volt Licskó, amikor megismerte az asszonyt. Addig is kinozta a vére. Leányokra alig gondolt, félt tőlük, mert kinevették, ha elkapták valahol vasárnap magányosan a réten, közrefogták, először körül táncolták, aztán a haját meg a ruháját huzogatták nagy visongás közepette. Tehenekre inkább gondolt Licskó...

Egy vasárnap este, a pataktól jött éppen, amikor elfogták a legények. Testük tele volt nagyszerű nedvekkel és ez tettekre hajszolta őket. Egyszer jók voltak a tettek, másszor gonoszak, de ők fiatalok voltak és vadak, nem ismerték a különbséget a jó és a rossz között. Licskó más-milyen volt, mint ők, hát meg akarták kinozni.

Tüzes paripák a fiatalok gondolatai: vágatnak.

Körülvették Licskót, először bajuszt festettek az orra alá, aztán kóccal bekötötték kemény szőke haját, aztán meghintázták a levegőben. Licskó mindezt tűrte, eszébe sem jutott, hogy ellenálljon, mert már gyerekkorában megszokta, hogy ha bántották csak a vállai közé huzta a fejét és hagyta, hogy azt csinálják vele, amit akartak. Csak néha nyögött fel.

Mint a gonosz játékos gyerekek a bogarat, úgy kinozták a legények Licskót. Aztán elunták. Akkor valaki azt mondta:

— Elvezetjük Marához.

Röhögtek a legények.

Maránál tanultak a falusi kamaszok uszni a szerelem vizein. Megértő uszómasterük volt, tudta, hogy ritka jószág a pénz a fiataloknál, adott szerelmet zsírért, lisztért, krumpliért is.

Licskó ment a legényekkel. Valahogy megértette mit akarnak vele, arca kipirult.

Nagy mellei voltak Marának, dagadtak, mint a sárga tészták a tekenőben, mint a tehének tőgyei. Megtanította Licskót a szerelemre.

Azóta lopott Licskó: vaját, turót, tejet, hogy elvihesse Marának, hogy érezhesse nagy, meleg asszonyi-tehéntestét.

Bednárík András rajta kapta Licskót lopáson, mert nála lakott Licskó és az övét lopta el. Kegyetlenül elverte ostorral.

— 'Te falu csuffja! Hát azért tartottalak téged, hogy engem, édes gazdát meglopj?! Pusztultál volna el inkább avval a semmiresejő anyáddal együtt!

De erősen parancsolt a vér, nem tudott már Licskó meglenni Mara nélkül, megint csak lopott. Hiába verte el újból a bíró.

És egy nap, hirtelen eszébe jutott valami Bednárík Andrásnak. Amióta megszurkálták a fiát a cigányok, azóta csak azon törte a fejét, hogyan állhatna rajtuk bosszút. Mert avval, hogy a két cigánylegény a börtönben senyvedt, még nem egyenlítődtött ki az ő nagy számlája. Az egész fajtával éreztetni akarta a haragját. Kavartak a fejében a sötét bosszútervek, mint a sötét vész felhők az égen, csak semmi biztosat

nem tudott még. Bosszúból volt a szive, csak bosszújának nem volt még alakja. Aztán látta Licskó szenvedélyét, amely végzetesen odafűzte Marához és már tudta, hogyan fogja magát megbosszulni. Hirtelen jött ez a gondolat, mert a gonoszságnak villámból van a lába.

Hosszúak a napok, lassan mulnak. Licskó sosem unatkozott. Reggel hét órakor kiállott a bíró háza elé és belefújt trombitájába és az udvarokból kijöttek a tehenek és csipás, fénylő szemükkel néztek Licskóra és elindultak a legelő felé. Egyik-másik tehén hozzá dörgölözött fehér nyálas orrával, mintha üdvözölte volna. A legelőn már felszáradt a harmat, a fű zöld volt és leves, nagyokat haraptak belőle a marhák.

Tele volt a levegő hangokkal. Tehénszajak őrle zajával, bőgésekkel, borjunyafogásokkal, néha elordította magát a feketeszájú bika is. A tücskök csiripeltek. A legyek zümmögtek. Ezer élet szólt ezer hangon.

Egyedül itt volt boldog Licskó. Szélesen kiállott, néha rászólt valamelyik marhára, néha oldalba vágta kajmós botjával. A csorda megértette őt és ő megértette a csordát. A marhák beszélni tudnak, örülni, panaszkodni, szeretni. De akárki nem értette meg a szavukat, buta, bőgő barmokat látott csak bennük, egyiket a másiktól meg sem tudta volna különböztetni. Pedig mindegyik más volt, arcan és szokásban és mozdulatban. Licskó mindegyik marháját ismerte, a nevéen szólította, első pillantásra észre vette, ha valami baja volt, meg is vigasztalta. Olyan volt, mint a jó tanító a gyerekekhez az iskolában.

A feketeszájú bikát különösen szerette. Eljátszadozott vele, mintha pajtása lett volna. Felhőnek hívta. Ingerelte. Fűszállal az orrát piszkálta. Egyideig tűrte a bika, de aztán, mintha dühös lenne, megkergette Licskót, meg is lökdöste hegyes szarvával, de csak gyengén, hogy ne fájjon. Aztán átölelte Licskó a bika nyakát és tisztán kacagott, mint holmi gondtalan gyermek. Zavaros szeme is tiszta volt ilyenkor.

A patak mellett volt a csorda pihenőhelye. A patak a hegyekben született és sebes volt a folyása, itt egyideig egyenes volt az ágya, mintha megkomolyodott volna, folyása meglassult. Lejebb már megint boldond lett a kedve, köveket ugrott át, fehéréket köpött, zuhant alá lármásan, mintha a hegyek üzenetét sietne átadni a sikságnak. Azon a helyen, ahol a csorda pihent és ivott, kiszélesedett a medre. Messziről kék volt a színe, közlelől vörös, a homloktól, ami az alját borította, mint a puha selyem. Az egyik oldalán a libák legeltek, a másikon a csorda pihent. Mint holmi vastag zöld kukacok hevert a libák szemetje a parti alacsony fűben. A partokat fiatal fűzfák szegélyezték.

A libapásztor-gyerekek, hogy megrövidítsék a napot, mindenféle játékokat találtak ki. Egy helyütt agyagos volt a kissé meredek part. Valahonnét ócska rocskát keritettek, felöntötték a partot és meztelenül csuszkáltak lefelé rajta. Fiuk, leányok vegyesen.

Nevettek a gyerekek.

Tiszta volt kacagásuk.

Az egyik gyerek fene nagy láncon kutyát húzott maga után. Oda kötötte a kutyát egy kőhöz, mialatt ő csuszkált. De nem maradt nyugton, alighogy kis gazdája elhagyta, már azon mesterkedett, hogy kiszabaduljon. És amikor ez sikerült, odafutott gazdájához és most vele együtt csúszott le a sikamlós agyagon. Más gyerekek meg horgásztak a patakban, örömujjongásba törtek ki, ha apró halat fogtak, eltették egy vízzel teli pléhskatulyába, hogy hazavigyék a macskának.

Igy játszadoztak egész nap. Néha a vízbe kergették a sütkérező libákat, néha belegázoltak a vízbe és usztak, karjukkal kapálódzva, mint az uszó kutyák.

Sütött a nap és sütött a gyerekek tiszta kedve.

Licskó jó barátja volt a gyerekeknek. Elnézte játékukat, maga is közéjük vegyült, ha fürödtek a pataokban. Sipot is faragott nekik, horgot is csinált. A gyerekek nem bántották, csak nagyritkán, ha már nagyon unatkoztak csufolódtak vele egy kissé.

Ha elfárasztotta Licskót a nap melege, lefeküdt a fűbe. A földet nézte. Hangyák cipeltek óriási szalmagerendákat, pettyes katicák sétálgattak kényelmesen, poloskák tetették a halottat, ganajturók görgettek galacsinokat. Zöld, piros, kék bogarak sűrögtek-forogtak, aprók voltak és gyámoltalanok, akár a felhők magasságából nézve az emberek. Ha megunta a földet nézni, az eget nézte. Az égen is tehéncsordák legelésztek: amott az a felhő olyan volt, mint valami kapáló bika, a másik meg, mint valami borju, ahogy fejét anyja hasába furja.

Egyetlen órája sem volt Licskó napjának, amelyik olyan lett volna, mint a másik. Mert minden órában más arca volt a természetnek: niás hangja, más színe, más szaga.

Csak akkor vette észre, hogy mellette áll Bednárík András, amikor a hangját hallotta.

— Licskó, el akarsz menni Marához?

Arra gondolt, hogy ez csak ravasz bevezetés akar lenni a veréshez, biztos, megint észrevette, hogy hiányzik vaj. Hallgatott, fejét a vállai közé huzta és behunyta a szemét. De a bíró nem ütötte meg.

— Felelj, te gyüge!

— Ühüm — morogta Licskó, de még mindig bizalmatlan volt és csak egy keveset emelte fel a fejét.

— Vihetsz neki vajat... Én magam adok néked... Elmehetsz hozzá minden nap...

Hosszu magyarázatba kezdett Bednárík András és lassan-nagyon lassan megértette Licskó, hogy mit akar tőle. Marára gondol és szélesen vigyorg.

Igy találkozott össze Bednárík András bosszúterve és ravaszsága a félkegyelmű tehénpásztor szenvedélyével.

Éjszakánként azóta keveset aludt Licskó.

Korán fekszik el a falu, jó altatópora a fáradság. Mély a falusiak álma, mint a tenger. Éjjel süket a falu. Csak az állatoknak van fülük. A kutyáknak. Hangjuk is van: ugatnak, ha idegent látnak, vonitanak, ha halált éreznek. De Licskónak varázserő volt az ujjában, csak odatar-totta a kezét valamelyik kutya orra elé és még ha a legdühösebbik fajtá-ból is volt, elcsendesedett, odacsúszott hozzá farkcsóválva. Talán az ál-lat-testvért ismerte fel benne. Éjjel süket a falu. Süket volt Sebo is, mert új gyönyörűséges faragásokra gondolt és Hamuval beszélgetett.

Senki sem tudta, hogy ki az, aki éjszakáról-éjszakára, mint az ár-nyék oson végig a falun és libákat, tyukokat, kacsákat, malacokat lop.

És Mara megzsirosodott és jó volt Licskóhoz és hallgatott.

És Licskóban erősen zugni kezdett apja vad csavargó vére.

Kigyulladt egy pajta.

Pajtagyujtogatásra nem adott parancsot Bednárík András de nem bánta, ez is csak belevágott a tervébe.

Mindenütt terjesztette:

— A cigányok a tolvajok, a gyujtogatók!

Gonosz színű volt a falusiak hangja, ha a cigányokra terelődött a beszéd. Mindenki elhitte, hogy ők voltak a tolvajok, a gyujtogatók.

A csendőrök egy kalyibában tollakat találtak. Igaz, Chuchlo lopta a tyukot, de a szomszéd faluban. Addig vallatták a csendőrök a lakta-

nyán, amíg még tán azt is magára vállalta volna, hogy megölte az édesanyját. De erre nem volt szükség, elegendő volt, hogy beismerte, hogy ő volt az éjszakai tolvaj, az öccsére meg ráfogta, hogy a pajtát gyújtotta fel.

Haragból szövődtek most a falusi esték, mindenki csak a cigányokat szidta.

Mara hallgatott. Licskó is hallgatott. Bednárík András dörzsölte a kezét.

Valamelyik napon cigányasszony ment keresztül a falun. Az árok partján tehénke legelészett. Nagyon szegény emberek tehénkéje, mert még annyi pénzük sem volt, hogy megfizethették volna a tiz kiló buza legeltetési díjat, így hát maguk vigyáztak egyetlen tehénkéjükre. Nézte a cigányasszony a tehenet. Duzzadó tőgyét. Arra gondolt, mily' jó is volna a tej belőle gyerekeinek. Fehér tejecske, barna gyerekecskéinek. Szomorúan elment a cigányasszony.

A tehén az éjjel megbetegedett. Hátra-hátraszagolt a hasához, nem kellett neki a ropogós lucerna.

Megijedt a háznép. Nézték a tehenet, fogdosták a fülét. Forró volt.

— Jaj láza van.

Lefeküdt a tehén, bőgött panaszosan.

És hiába vetette reá a keresztet a „bölc“ Éliás anyó, hiába locsolta a hátát szentelt vízzel, gyorsan le kellett vágni, mert reggelig megdöglött volna.

Vénasszonyok sugtak össze:

— A cigányasszony verte meg a szemével...

— Azért nézte oly' sokáig.

Megelevenedtek a középkor fekete babonái. A falu fölött láthatatlan boszorkányok jártak szilaj seprős táncot.

Még a gyerekek tiszta szeme is zavaros lett a szülők haragjától. Kövel dobálták meg a cigányokat, akik reggel a város felé igyekeztek.

Katlan volt a falu, túlfűtött katlan: emberi gőzzel, emberi szenvedéllyel túlfűtött.

AZ IRODALMI REGIONALIZMUS KÉRDÉSE SZLOVENSZKÓN

Irta: KOVÁCS KÁROLY (Pozsony)

A regionálizmus gondolata a kihasználásban részt kapott és éppen ezért a csehszlovák állameszméhez közeledett polgárság megintelligencia ideológiai érdekképviselőjének jegyében látott napvilágot. Az újarcú magyarság „új arca“ az idealizáló frázisfátyoltól megfosztva nem egyéb, mint a cseh uralom felé közeledő magyar értelmiségi fiatal-ság megalkuvásának koravén ábrázata. A *Szent-Ivány kúria* volt az, amely legelőször képviselte kertilés nélkül ezt az ideológiát. Később azonban sokan csatlakoztak a regionálizmushoz azok közül is, akiknek a széles távlatokat nyújtó baloldali magyar kulturmozgalom arcvonalának megszervezése lett volna feladatuk. „Ki kell termelni magunkból az újarcú magyarokat“, mert „mindenki kénytelen ma az öntudatos szlovenszkói patriotizmus gondolatát elfogadni“ — szavaltta *Szent-Ivány* Rimaszombatban. Mások később ugyanezt a gondolatot építik tovább. „A magyarság egyeteméről leszakított magyar darabok sorsa megszült egy új fogalmat és egy új gondolatsoprotot: a kisebbséget,